

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. II. Rejiciuntur tres primæ sententiæ, & quarta statuitur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

donec homo in actum ferventem prorumpat A
qui sit dispositio ad eius augmentum ; & quia
potest contingere quod homo in hac vita non
eliciat talem actum ferventem ; vel si illum
eliciat, ille habebit augmentum gratiæ, sibi
correspondens, non vero meritis præcedentibus
debitum : ideo dicunt augmentum gratiæ, meri-
tis remissæ vivificatis debitum, non dari nisi in
instanti separationis animæ à corpore, in quo
anima actum ferventissimum charitatis aut con-
tritionis elicit, quo se disponit ac recipiendum
physicè augmentum gratiæ & gloriæ, meritis re-
missæ vivificatis debitum ; qui actus, cum sit ex-
tra statum viæ, non est meritorius, sed tantum
dispositionis ad tale augmentum :

§. II.

*Rejiciuntur tres primæ sententiæ : & quartæ
statuitur.*

19 Dico primò, per poenitentiam non semper
homo recuperat totam gratiam in esse quali-
tatis & habitus, quam habebat ante peccatum, sed
gratiæ quæ in iustificatione ei infunditur,
commensuratur præsentis dispositioni per quam
resurgit.

Probatur primò autoritate D. Thomæ hic
art. 2. dicentis : *Pœnitens quandoque resurgit
in maiori gratia quam prius habuerat, quandoque
autem in equali, quandoque vero in minori.* At
hoc falsum esset, juxta Suarez & aliorum Recen-
tiorum sententiam ; quia juxta illam homo sem-
per resurgit in maiori gratia, quam haberet an-
tea, quia ultra præteritum quam totam recupe-
rat, aliam habet correspondentem propriæ dis-
positioni per quam resurgit : Ergo &c.

20 probatur secundo ratione quam ibidem infi-
nuat : *Quantitas formæ intensibilis & remissibili-
lis, mensurari debet secundum quantitatem dis-
positionis :* Sed gratia est forma intensibilis & re-
missibilis, & contritio per quam poenitens ad-
eam se disponit, & à peccato resurgit, interdum
remissa est, & non adæquat in intensione gratiam
quam poenitens habebat ante peccatum : Ergo
per poenitentiam non semper homo recuperat
totam gratiam in esse qualitatis & habitus, quam
habebat ante peccatum.

21. Confirmatur : Eodem modo loquendum est de
meritis mortificatis, & per contritionem remis-
sam reviviscentibus, quo de actibus remissis cha-
ritatis, qui merentur augmentum habitus : Atqui
gratia & charitas in esse habitus & qualitatis non
augentur statim per actus habitu remissiores, sed
tale augmentum datur solvo suo tempore, quan-
do homo prorumpit in actum ferventem, ut in
Tractatu de virtutibus Theologicis disp. ultimâ
art. 8. ostensum est : Ergo similiter quando homo
resurgit à peccato per actum remissum contritio-
nis vel charitatis, non statim recuperat totam gra-
tiam in esse qualitatis & habitus, quam habebat
ante peccatum, sed solum quando ponit actum
ferventem, & adæquantem, vel superantem in
intensione gradualem gratiam & charitatem quam
per peccatum amisit.

22. Confirmatur ampliùs ex Tridentino sess. 6.
cap. 7. dicente, quod unusquisque recipit iusti-
tiam (id est gratiam justificantem) *secundum
suam mensuram, quam Spiritus Sanctus partitur
singulis prout vult ; & secundum propriam cu-*
Tom. V.

jusque dispositionem. Ubi Concilium non loqui-
tur de dispositione morali seu meritorie, quia lo-
quitur de prima infusione gratiæ, quæ non cadit
sub merito dispositionum præcedentium : Ergo
loquitur de dispositione physica, & physicè sub-
jectum ad gratiam præparante. Si autem in pri-
ma infusione quantitas gratiæ quæ infunditur,
mensuratur penes dispositionem, eadem ratione
cum postea augetur, mensurabitur illud augmen-
tum penes dispositionem subiecti, quia non est
major ratio de uno quam alio.

B Dico secundo, quando poenitens resurgit per 23
actum contritionis vel charitatis ut quatuor,
non recipit octo gradus gratiæ in esse physico,
nimirum quatuor de novo, juxta præsentem dis-
positionem, quatuor de gratia antiqua, per præ-
cedens peccatum amissa.

Probatur breviter contra Ioannem à S. Thoma,
ut enim conclusione præcedenti dicebam
ex Tridentino, unusquisque recipit gratiam
in esse physico, juxta propriam dispositio-
nem : Sed ille qui elicit actum contritionis vel
charitatis ut quatuor, non est dispositus ad gra-
tiam ut octo in esse physico, seu solum ad gra-
tiam ut quatuor, ut de se patet : Ergo non re-
cipit octo, sed duntaxat quatuor gradus gratiæ
in esse physico.

C Respondet Ioannes à S. Thoma, negando 24
Minorem, quia (inquit) actus ille contritionis
habet duplicem causalitatem dispositivam ; unam
per se, respectu gratiæ de novo dandæ ; aliam
per accidens respectu gratiæ antiquæ restitu-
endæ & vivificandæ.

Sed contra : Licet ille actus, in sententiâ
Thomistarum, sit dispositio physica respectu
gratiæ de novo dandæ, est tamen solum dispo-
sitionis moralis & meritoria, respectu gratiæ anti-
quæ restituendæ : Sed gratia non datur in esse
physico, nisi juxta proportionem dispositionis
physicæ subiecti : Ergo habenti actum contritio-
nis vel charitatis ut quatuor, solum dantur qua-
tuor gradus gratiæ in esse physico.

D Confirmatur & magis illustratur hæc ratio :
Contritio quam elicit poenitens dum resurgit à
peccato, & præcedenti materia recupera, duo
habet munia & officia, nimirum rationem dispo-
sitionis physicæ & moralis ; in ordine enim ad
gratiam de novo dandam, est dispositio physica ;
in ordine verò ad restitutionem gratiæ antiquæ
per peccatum deperditæ, est solum dispositio
moralis : At dispositio moralis non exigit nisi ut
forma resultet in esse moris, non autem in esse
physico, alioquin effectus suæ causæ non respon-
deret : Ergo habenti actum contritionis ut qua-
tuor, solum de novo dantur quatuor gradus gra-
tiæ in esse physico, & de gratia antiqua alia qua-
tuor solum in esse moris conferuntur, ut magis
patebit ex infra dicendis.

E Dico tertio, merita mortificata sic reviviscunt 25
per poenitentiam, ut ultra gratiam quam poeni-
tens recipit, & gloriam ad quam habet jus ex vi
præsentis contritionis, in super recuperet statim
aliquid de gratia deperdita, in esse gratiæ consi-
derata ; nec non de jure ad gloriam essentialem
correspondentem præcedentibus meritis.

Probatur conclusio ratione fundamentalis.
Meritorum reviviscentia debet cum proprietate
salvari : At si ultra gratiam quam poenitens
recipit, & gloriam ad quam habet jus, ex vi
præsentis contritionis, non recuperet aliquid
Ccc de

de gratia deperdita, in esse gratiæ considerata & de jure ad gloriam essentialiæ præcedentibus meritis correspondentem, meritorum reviviscencia non salvabitur cum proprietate, sed erit res de solo nomine & titulo, ponamus enim duos homines, quorum alter post longam meritorum & bonorum operum seriem, putà postquam quotidie per centum annos ferventissimos actus charitatis elicit, incidat in mortale, & deinde resurgat per contritionem v. g. ut quatuor; alter verò post consumptam totam in impietatibus & sceleribus vitam, convertatur in hora mortis, & iustificetur per actum charitatis etiam intentum ut quatuor, quid habebit ille prior præ isto, ratione reviviscencia meritorum, si per illam non recuperet aliquid de gratia deperdita, & de jure ad gloriam essentialiæ, præcedentibus meritis correspondentem.

26 Respondet Bannez, illum habiturum quod pluribus titulis ipsi gloria essentialis conferatur & simul gloriam aliquam accidentalem, nimirum gaudium majus de operibus in prima charitate factis, recepturum.

Sed contra primò: Hi tituli solum faciunt ad denominationem extrinsecam, non verò ad substantiam præmii; quid enim prodest merenti, quod præmium uno sive pluribus titulis ei detur?

Secundò, Si quis in vincula alterius per decem dies laborasset, eique postea merces laboris unius duntaxat diei, decem titulis diversis conferretur, sine dubio fieret ei injuria, & labor illius, quantum iustitia exigit, non compensaretur: Ergo similiter, si habenti meritum ut octo, Deus tantum præmium ut unum, octo diversis titulis tribuat, præmiabit ipsum citra condignum, nec in ea præmii retributione servabit iustitiam distributivam, quæ exigit ut habenti plus de meritis, plus de præmio tribuatur.

Tertiò, Ezechiel. 3. dicitur: *Impietas impij non nocebit ei in quacunque die conversus fuerit ab impietate sua*: At multum noceret, si vir ille qui per centum annos ferventissimos charitatis actus elicit, non haberet majorem gloriam essentialiæ quam alter; esset enim procul dubio magnum nocuum mentis proveniens ex peccato commisso, quòd ille qui alioquin fuisset alteri superior in gloria essentiali, esset ei tantum æqualis. Ergo &c.

Quartò, Concilium Tridentinum sess. 6, cap. 16, docet merita mortificata reviviscere ad vitam æternam, ait enim: *Nihil ipsi j. si. cati amplius de se credendum est, quo minus plene illis quidem operibus qua in Deo sunt facta divina legi pro huius vitæ statu satisfecisse, & vitam æternam suo etiam tempore, si tamen in gratia desesserint, consequendam, vere promeruisse censentur*: Sed vita æterna significat præmium essentialiæ: Ergo opera mortificata, per poenitentiam reviviscunt ad præmium essentialiæ; subindeque plura habenti merita per poenitentiam vivificata, plus de præmio essentiali & non solum major gloria accidentalis, nimirum gaudium majus de operibus in prima charitate factis, conferuntur.

27 Probatur secundò conclusio argumento ad hominem. Aversarii enim nobiscum fatentur, gratiam sacramentalem per peccatum morta-

A le amissam, ita reparari, per virtutem poenitentiae, ut præter gradum gratiæ & gloriam essentialis, qui respondet præsentis contritioni, & jus ad novam gloriam essentialiæ: Ergo idem dicendum de gratia non sacramentali: Ergo peccatum enim mortale utraque æque amittitur, & per actum contritionis æque reparatur.

Negant consequentiam Aversarii, rationem, quæ disparitatis assignant, quòd, cum gratia sacramentalis, & jus ad gloriam ei correspondens conferatur ex opere operato, eorum quantum potest excedere quantitatem præsentis contritionis sive dispositionis. At verò è contra gratia non sacramentalis, jussu quædam visionem beatificam quod ei correspondet, tribuitur solum ex opere operantis, subindeque nequit illam excedere.

Sed contra: Licet gratia quam sacramentum causat, conferatur à principio ex opere operato, si tamen amittatur per peccatum, non recuperatur per actum contritionis, nisi ex opere operantis: postquam enim sacramentum solum ex opere operato produxit totum suum effectum non amplius ita eum producit; atque adeo eadem est ratio, quantum ad præsentem difficultatem, de gratia sacramentali, & de gratia non sacramentali.

C Dico quartò, quando merita mortificata, per actus remissos contritionis vel charitatis reviviscunt, non reviviscunt secundum omnem gradum meriti quem habuerunt ante peccatum, sed juxta quantitatem præsentis contritionis sive dispositionis per quam poenitens resurgit: verbi gratiæ si quis ante peccatum habuit decem opera meritoria intensa ut octo, & incidit in peccatum mortale, & postea resurgat contritione ut unum, quodlibet opus resurgit ut unum, & manebit poenitens cum merito ut undecim.

Probatur primò ex Divo Thoma hinc: 9. 5. ad 3. ubi sic loquitur: *Dicendum quod aliquis per poenitentiam resurgit in minori charitate, consequitur quidem præmium essentiali secundum quantitatem charitatis in qua invenitur*: At hoc esset falsum, si per actus remissos charitatis, merita mortificata secundum omnem gradum meriti quem habuerunt ante peccatum reviviscerent, consequeretur enim ille qui in minori charitate resurgit, præmium essentiali, sive jus ad illud, non secundum quantitatem charitatis in qua invenitur, sed in mensura ipsam excedente, ut manifestum est: Ergo juxta doctrinam Divi Thomæ, quando merita mortificata per actus remissos charitatis reviviscunt, non reviviscunt secundum omnem gradum meriti quem habuerunt ante peccatum, sed juxta quantitatem præsentis contritionis sive dispositionis per quam poenitens resurgit.

Ratio etiam id suadet: Contritio enim non solum est dispositio physica ad gratiam in eis, sed physico ei correspondentem, sed insuper dispositio moralis ad reviviscendum meritorum per peccatum mortificatorum, sive ad gratiam in esse gratiæ, quæ meritis illis correspondet: sicut enim gratia in esse physico requirit dispositionem physicam, ita in esse moralis requirit subiectum moraliter dispositum.

Sed forma dependens à dispositionibus subiecti, nisi juxta proportionem & mensuram earum : Ergo merita mortificata, & gratia in esse gratiæ illis correspondens, non reviviscunt, nisi juxta mensuram contritionis vel charitatis, per quam poenitens à peccato resurgit.

Confirmatur & magis illustratur hæc ratio, si mulque præcipuum Adversariorum fundamentum convellitur. Ex duplici capite provenire potest quod merita mortificata & gratia in esse gratiæ illis correspondens, non reviviscunt totaliter, siue secundum omnem gradum illis correspondentem, scilicet ex impedimento peccati, & ex defectu proximæ dispositionis moralis : licet autem quotiescumque peccator resurgit per poenitentiam, removeat peccatum à se, & ita nihil sit jam impediens quominus omnia merita per peccatum mortificata, omnisque gratia in esse gratiæ illis correspondens redeant; si tamen actus contritionis per quem resurgit à peccato, sit minoris intentionis, quàm merita per peccatum mortificata, defectu sufficientis dispositionis, merita mortificata, & gratia in esse gratiæ illis correspondens, non redeunt secundum omnem gradum quem habuerunt, sed solum juxta mensuram intentionis talis actus.

Confirmatur & magis adhuc illustratur exemplo satis accommodato, quod Alvarez disp. 61. de auxiliis adducit ex Augustino, explicante verba illa Psalmi 125. *Converte Domine captivitatem nostram sicut torrens in Austro*. Quemadmodum enim aqua torrens cursu suo ad mare properando, interdum frigore hyemis aut Aquilonis congelatur, & adherens pavimento, atque adeò impedita ne ad suum terminum perveniat, Austro postea flante, resolvitur, non quidem semper in toto, sed interdum in toto interdum in parte, juxta calorem Austri, & consequenter movetur sicut antea: ita proportionaliter gratia & merita nostra, quæ sunt veluti aqua tendens in vitam æternam, juxta illud Joan. 4. *Fiet in eo fons aqua viva salientis in vitam æternam*, congelata frigore subsequentis peccati mortalis, de quo Jeremias 6 dicitur: *Sicut frigidam facit cisterna aquam suam, ita frigidam fecit Israel iniquitatem suam*: Spiritu Sancto flante per poenitentiam, veluti resolvitur, ut iterum fluat, juxta illud Psalmi 141. *Emitte verbum suum & liquescit ea, sicut spiritus eius, & fluunt aqua*: proportionaliter tamen ad quantitatem fervoris in quo homo resurgit. Verba Augustini citati hæc sunt: *Quomodo frigus ligat aquam ne currat, ita & nos illigati frigore peccatorum gelavimus. Austro autem calidus ventus est. Quando fluit Austro, liquefiunt glacies, & implentur torrentes... Gelaveramus ergo in captivitate, constregebant nos peccata nostra, flavit Austro Spiritus Sanctus, dimissa sunt nobis peccata, soluti sumus à frigore iniquitatis, tanquam glacies in sereno, sic solvuntur peccata nostra. Curramus ad patriam, quasi torrens in Austro*.

Dico ultimò, pro meritis remissis, seu remissè vivificatis, non recipiet homo in hac vita augmentum gratiæ in esse physico, ipsi debitum, sed in aliam nempe in instanti separationis animæ à corpore, vel in primo instanti glorificationis.

Probatur breviter ex D. Thoma quæst. 114. art. 8. ad 3. ubi sic ait: *Quolibet actu meritorio meretur homo augmentum gratiæ, sicut & gratiæ consummationem, quæ est vita æterna: Sed sicut vita æterna non statim redditur, ita nec gratia sta-*

tim augetur, sed suo tempore, cum scilicet aliquis sufficienter fuerit dispositus ad gratiæ augmentum: Sed homo non disponitur sufficienter in hac vita ad augmentum gratiæ in esse physico, meritis remissis, seu remissè vivificatis debitum, sed solum quando in alia vita prorumpit in actum ferventiorum: Ergo in hac vita non recipit augmentum gratiæ in esse physico actibus remissis, seu remissè vivificatis debitum, sed solum in alia &c. Major patet ex dictis in prima conclusione, gratia enim, ut ibi ostendimus, non recipitur physice in subiecto, nisi juxta proportionem dispositionis talis subiecti. Minor verò probatur: Quando homo in hac vita prorumpit in actum ferventiorum contritionis vel charitatis, ille actus est etiam meritorius, & accipit gratiam sibi correspondentem: Ergo homo carebit dispositione ferventiori per quam se disponat ad augmentum gratiæ in esse physico, meritis remissis aut remissè vivificatis debitum, quousque ponatur aliquis actus intensior, qui non sit meritorius, sed solum dispositivus ad tale augmentum, quod solum invenitur in alia vita, nempe in instanti separationis animæ à corpore, vel in primo instanti glorificationis, in quo homo prorumpit in actum ferventissimum charitatis, qui non est meritorius, cum homo tunc sit extra statum viæ, sed tantum dispositivus ad augmentum gratiæ in esse physico, meritis remissis, aut remissè vivificatis debitum. De quo plura diximus in Tractatu de virtutibus Theologicis disp. ultimâ art. 8. ad quem locum Lectorem remittimus.

§. III.

Solvuntur objectiones.

Obijcies primò: Gratia ad quam habent jus antiqua merita, per poenitentiam reviviscunt, nullum habet impedimentum quominus statim detur, etiam in esse physico; non enim est sicut gloria, quæ ratione mortalis vitæ & statûs merendi, usque ad tempus alterius vitæ differtur: Ergo per poenitentiam homo statim recuperat totam gratiam in esse qualitatis & habitûs, quam per peccatum amisit.

Respondeo quod etiam si gratia ad quam reviviscunt antiqua merita per poenitentiam, nullum habeat impedimentum quominus statim detur etiam in esse physico, eo ipso tamen quod poenitens careat dispositione quam ex natura rei requirit in ipso, est in capax eam recipiendi in esse qualitatis & habitûs, donec per actum ferventiorum, & ejus augmento commensuratum & proportionatum, ad illud recipiendum se disponat.

Dices, quando poenitens accedit ad sacramentum poenitentiae contritus, majorem recipit gratiam tum in esse gratiæ tum in esse qualitatis, quàm reciperet cum sola contritione extra sacramentum; utpote cum sacramenta novæ legis causent gratiam & opere operato, & consequenter majorem gratiam conferant in re suscepta, quàm in solo voto; & tamen hæc gratia non commensuratur præsentī dispositioni, ut constat: Ergo similiter quando per contritionem reviviscunt merita, gratia in esse physico quam recipit poenitens, non debet necessariò commensurari præsentī dispositioni, subindeque poterit esse major & intensior, quàm sit contritio per quam resurgit.

Respondeo, concessio Antecedente, negando

Ccc ij con- 37

Tom. V.